

Ilgalaikių institucinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programų metinių ataskaitų pateikimo ir vertinimo tvarkos aprašo priedas

(Ilgalaikės institucinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programos vykdymo metinės ataskaitos pavyzdinė forma)

ILGALAIKĖS INSTITUCINĖS MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS (SOCIALINĖS, KULTŪRINĖS) PLĖTROS PROGRAMOS METINĖ ATASKAITA

Gauta Lietuvos mokslo taryboje

(Data – pildo Taryba)

Ataskaitos registracijos Nr.

(Pildo Taryba)

1. DUOMENYS APIE PROGRAMĄ

Programos pavadinimas	Vilniaus istorija. Tyrimai
Mokslo ir studijų institucija (programos vykdytoja)	Lietuvos istorijos institutas, Kražių g. 5, 01108 Vilnius; tel. (8~5) 261 4436; el. paštas sekretoriatas@istorija.lt ; 111955361
Programos trukmė	2012-2016 m.
Laikotarpis, už kurį teikiama ataskaita	2015
Programai skirti norminiai etatai	11,33 (lėšos – 102325,64 Eurai)

2. PROGRAMOS VYKDYTOJAI

Eil. Nr.	Mokslo laipsnis	Vardas, pavardė	Pareigos
Programos vadovas			
1.	Dr.	Zita Medišauskienė	vyr. m. darb. (0,25 et.)
Kiti programos vykdytojai			
2.	Dr.	Darius Baronas	vyr. m. darb. (0,5 et.)
3.	Dr.	Edmundas Gimžauskas	m. darb. (0,5 et.)
4.	Dr.	Saulius Grybkauskas	m. darb. (0,25 et.)
5.	Dr.	Vytautas Jogėla	m. darb. (1,0 et.)
6.	Dr.	Rytis Jonaitis	j. m. darb. (0,5 et.)
7.	Dr.	Irma Kaplūnaitė	j. m. darb. (0,5 et.)
8.	Dr.	Algimantas Katilius	m. darb. (0,5 et.)
9.	Dr.	Elmantas Meilus	vyr. m. darb. (1,0 et.)
10.	Dr.	Rimantas Miknys	vyr. m. darb. (0,25 et.)
11.	Dr.	Vytautas Petronis	m. darb. (0,25 et.)
12.	Dr.	Virgilijus Pugačiauskas	m. darb. (0,5 et.)
13.	Dr.	Stephen Rowell	vyr. m. darb. (0,5 et.)
14.		Saulius Sarcevičius	j. m. darb. (0,25 et.)
15.	Dr.	Gintas Sliesoriūnas	m. darb. (0,25 et.)

16.	Dr.	Vitalija Stravinskienė	m. darb. (0,5 et.)
17.	Dr.	Agnius Urbanavičius	m. darb. (1,0 et.)
18.	Dr.	Gediminas Vaitkevičius	m. darb. (1,0 et.)
19.	Dr.	Oksana Valionienė	j. m. darb. (1,0 et.)
20.	Dr.	Gediminas Vaskela	m. darb. (0,5 et.)

3. ATLIKTI DARBAI IR PROGRAMOS REZULTATAI

Pateikite programos ataskaitinio laikotarpio rezultatų santrauką pagal programos tikslus ir uždavinius. Pristatykite tarpinius nepublikuotus ir sklaidos priemonėmis nepristatytus programos ataskaitiniu laikotarpiu atliktus darbus (pvz., įvairūs parengiamieji darbai, infrastruktūros kūrimas, medžiagos kaupimas, atlikti tyrimai ir pan.).

2015 m. įgyvendinant programą tyrėjų grupė atliko darbus pagal visus tris programos tikslus: buvo toliau renkama istorinė ir archeologinė medžiaga dirbant archyvuose ir bibliotekose, kartu atliekami tyrimai ir skelbiami tyrimų rezultatai programoje numatytais temomis - paskelbta 14 straipsnių Lietuvos ir užsienio spaudoje; toliau buvo kaupiami Vilniaus istorijos šaltiniai numatytam dokumentų rinkiniui, taip pat rengiamos planuotos šaltinių publikacijos, paskelbtos 2 didelės apimties šaltinių publikacijos; vykdoma tyrimų rezultatų sklaida Lietuvos ir tarptautinėje mokslo bendruomenėje – perskaityta 13 pranešimų konferencijose ir seminaruose (iš jų 12 užsienyje), naujausi tyrimų rezultatai populiarinami visuomenėje (perskaityta 18 viešų paskaitų, dalyvauta 3 televizijos ir radijo laidose, 1 interviu laikraščiui apie atliekamus tyrimus).

1 uždavinys: Vilniaus miesto istorinių problemų tyrimai

1.1 Atliekant Vilniaus kūrimosi ir ankstyvojo jo istorijos periodo tyrimus (XIII-XVI a.), nagrinėtos temos:

R. Jonaitis (j. m. darb.; 0,5 et.) 2015 m. buvo tęsiami Rusėnų miesto (Civitas Rutenica) tyrimai. Pagrindiniai tyrimai koncentravosi ties kapinyno Bokšto g. 6 archeologinės medžiagos analize, jos apibendrinimu. Taip pat buvo tiriama Rusėnų miesto gyventojų įtaka Vilniaus raidai, kasdienis miestiečių gyvenimas. Didelis dėmesys skirtas antropologinės kapinyno medžiagos apibendrinimui, kuris padėjo nustatyti ankstyvųjų Vilniaus miestiečių gyvenimo ypatumus. Taip pat 2015 m. moksliniai Rusėnų miesto tyrimai buvo pristatomi ne tik akademinėi bendruomenei, bet ir plačiajai visuomenei. Įteiktas planuotas straipsnis: „Палеодемография Русского конца Вильнюса в конце 13 – начале 15 в.“ (Į «Археология и история Пскова и Псковской земли. 61»).

Kartu su bendraautoriais parašytas ir įteiktas neplanuotas straipsnis „Ankstyvieji griautiniai kapinynai (iki XIV a. pab.) Rytų Lietuvoje // Discoveries of the century in Lithuania“ (bendraautoriai G. Vėlius ir I. Kaplūnaitė), kuriame, be kita ko, analizuojama Rusėnų miesto Vilniuje medžiaga.

Taip pat panaudojant kasinėjimų Bokšto gatvėje, Vilniuje, medžiagą parengtas pranešimas „Головные венчики как индикатор миграционного пути в 13-14 вв. через Киев в Литву „, perskaitytas konferencijoje Kameneco Podolėje (Ukraina).

Perskaityti trys pranešimai konferencijose užsienyje bei 2 viešos paskaitos.

Kaplūnaitė I. (j. m. darb., 0,5 et.) 2015 m. toliau nagrinėjo katalikiškąją Vilniaus miesto dalį XIV – XV a. Didelis dėmesys skirtas katalikų bendruomenės vaidmens miesto raidai nušvietimui, remiantis tiek archeologiniais, tiek istoriniais šaltiniais. Taip pat tirti tarpkonfesiniai santykiai XIV a. Vilniuje (katalikų – stačiatikių – pagonių), jų atspindys miesto plane. Nagrinėta ankstyvųjų Vilniaus miesto prekybos vietų lokalizacija, jų sąsaja su skirtingomis konfesinėmis bendruomenėmis. Be šių tyrimų, taip pat analizuotos galimybės ir būdai pristatyti daugiakultūrinį Vilniaus paveldą ne tik mokslininkų bendruomenei, bet ir plačiajai visuomenei.

2015 m. plane buvo numatytas parengti straipsnis apie „Vokiečių miesto“ vaidmenį Vilniuje XIV a. Šia tema rugsėjo mėnesį skaitė pranešimą konferencijoje Ukrainoje („Роль Немецкого города в Вильнюсе во второй половине четырнадцатого века“). Konferencijos rengėjai turi išspausdinti straipsnių rinkinį per metus nuo konferencijos, todėl 2016 m. straipsnis pranešimo pagrindu bus parengtas ir įteiktas spaudai. Vietoje straipsnio apie „Vokiečių miesto“ vaidmenį Vilniuje, 2015 m. parengtas ir atiduotas spausdinti straipsnis (buvo numatytas 2016 m.) apie prekybos vietas Vilniuje XIV – XV a. (bus išspausdintas 2016 m. pavasarį):

Локализация торговых мест Вильнюса в четырнадцатом-шестнадцатом веках,
«Археология и история Пскова и Псковской земли. 61».

Parengtas ir įteiktas spaudai neplanuotas straipsnis: „Ankstyvieji griautiniai kapinynai (iki XIV a. pab.) Rytų Lietuvoje // Discoveries of the century in Lithuania“ (Bendraautorai G. Vėlius ir R. Jonaitis)

Dalyvavo trijose tarptautinėse konferencijose užsienyje. Visuomenei pristatyti tyrinėjimai Rusėnų mieste, Vilniuje.

S. Sarcevičius (j. m. darb., 0,25) Tęsiant Vilniaus materialinės kultūros tyrimus, toliau dirbo prie temos apie statybinę keramiką Vilniuje. Buvo baigtas rengti ir spaudai įteiktas planuotas straipsnis:

Saulius Sarcevičius, Ričardas Taraškevičius, Vilniaus Šv. Mikalojaus bažnyčios plytos – nuo jų ženklinių iki geocheminių sąsajų. Įteiktas *Archaeologia Lituana* (Nr. 16) redakcijai. (Bendra apimtis 1,7 a.l.)

Taip pat šia tema parengtas ir perskaitytas pranešimas „Методы идентификации продукции кирпичников средневекового Вильнюса по примеру костёла Св. Николая“ tarptautinėje konferencijoje Podolės Kamenece, jo pagrindu bus rengiamas straipsnis.

Apibendrinant anksčiau atliktus Kreivojo miesto tyrimus kartu su bendraautorais parengtas ir publikuotas neplanuotas straipsnis: „Pugačiauskas V., Sarcevičius S., Valionienė O. A Reconstruction of the Paleorelief of Vilnius‘ Crooked City by Interdisciplinary Methods, *Lithuanian Historical Studies. Vilnius*, 2015, Nr. 19, p. 1-50. ISSN 1392-2343. (apimtis – 2, 58 a. l.)“

Dalyvavo vienoje regioninėje ir vienoje tarptautinėje konferencijoje užsienyje. Perskaitė viešą paskaitą.

G. Vaitkevičius (m. darb., 1,0 et.) Atlikdamas Vilniaus materialinės kultūros tyrimus, toliau nagrinėjo Vilniaus buitinę keramiką. Remiantis 2013 m. pradėta kurti Vilniaus keramikos duomenų baze, atliko mokslinius tyrimus ir tęsė monografijos „Vilniaus keramikos morfologija“ rengimą: a) Vilniaus Žemutinės pilies medžiagos įtraukimas; b) šukės geometrinės projekcijos

generavimas ir trimačio modelio rekonstrukcija; c) tipologijos sąvado sudarymas (darbo apimtis 2.4 a.l.). Jau atlikta trimačio modelio rekonstrukcija, parengta per 50 proc. teksto, iki 2016 m. I ketvirčio pabaigos bus baigtos rengti visos iliustracijos (apie 300 iliustracijų, virš 200 iliustracijų lapų). Visas monografijos tekstas ir iliustracijos bus parengtos iki 2016 m. pabaigos.

Kartu su M. Adomaičiu pristatė judviejų sukurtą keramikos trimačio modelio rekonstrukcijos metodą seminare „Šiuolaikiniai archeologinės keramikos fiksavimo metodai“, vykusiame 2015.12.07 Poltavoje (Ukraina). Seminaro metu aptartos Vilniaus ir Ukrainos miestų keramikos palyginamojo tyrimo galimybės.

O. Valionienė (j. m. darb. 1,0 et.) Tirdama Vilniaus ankstyvosios urbanizacijos temą, 2015 metais toliau dirbo prie Kreivojo miesto problematikos. Parengė kolektyvinės monografijos „Vilniaus Kreivasis miestas“ skyrių „Kreivojo miesto įtaka Vilniaus raidai“. (Apimtis – 1,22 a. l.).

Kartu su bendraautorais parengė ir publikavo straipsnį: Pugačiauskas V., Sarcevičius S., Valionienė O. A Reconstruction of the Paleorelief of Vilnius' Crooked City by Interdisciplinary Methods // Lithuanian Historical Studies. Vilnius, 2015, Nr. 19, p. 1-50. ISSN 1392-2343. (apimtis – 2, 58 a. l.)

Taip pat paskelbtas 2014 m. įteiktas straipsnis „Lietuvos miestų sakralinės erdvės struktūra Viduramžiais ir Naujaisiais laikais // Lietuvos istorijos metraštis 2014/2. Vilnius, 2015, p. 5-34, ISSN 0202-3342.“ (apimtis – 1,2 a. l.). Šio straipsnio pavadinime tiesiogiai neatsispindi Vilniaus istorijos tematika. Tačiau straipsnio turinys pilnai atitinka programą, jame nagrinėjama Vilniaus medžiaga. Straipsnio pavadinime nurodyta, kad tiriama „Lietuvos miestų“ sakralinė erdvė. Taip yra dėl to, kad tyrime Vilniaus duomenys lyginami su Kernavės bei Alytaus duomenimis. Taip užtikrinamas išvadų objektyvumas ir patikimumas.

Rengė Vilniaus archeologijos atlasą. Šiuo metu atlaso medžiaga yra pilnai surinkta ir susisteminta. Dėl techninių priežasčių atlaso nepavyko užbaigti šių metų pabaigoje. Dabar vyksta duomenų konvertavimas Lietuvos istorijos institutui įsigijus ArcGIS programinį paketą (anksčiau buvo dirbama su Global Mapper programa). Darbus planuojama pabaigti 2016 m. balandžio-gegužės mėnesį.

Perskaitė du pranešimus konferencijose Lietuvoje ir Ukrainoje bei 2 viešas paskaitas. Lietuvoje.

1.2. Atliekant Katalikų bažnyčios ir kitų krikščioniškų konfesijų veiklos Vilniuje tyrimus, nagrinėtos temos:

S. Rowell (vyresn. m. darb., 0,5 et.) 2015 m. toliau tyrinėtas Vilniaus miesto ir vyskupijos dvasinis gyvenimas ir santykiai tarp konfesijų, rinkta rankraštinė medžiaga Lenkijos archyvuose. Baigta rengti publikacija „Vilniaus Kapitulos archyvo Liber IIb atkūrimas“, ji papildyta naujai surastais dokumentais, parengti šių dokumentų komentarai, papildytas publikacijos įvadinis straipsnis apie Jono Laskio vizitaciją Vilniuje. Publikacijos komentarų dalyje įdėtas parašytas 0,5 a.l. apimties tekstas apie Vilniaus Šv. Jono bažnyčios ir parapijos istoriją. Pradėta leisti šaltinio publikacija (bendra apimtis 36 a.l.), kuri vėluodama išeis 2016 m. bet su 2015 m. data:

Acta primae Visitationis diocesis Vilnensis anno Domini 1522 peractae. Vilniaus Kapitulos archyvo Liber IIb atkūrimas / sudarė, parengė S. C. Rowell. Vilnius: Lietuvos istorijos instituto

D. Baronas (vyresn. m. darb., 0,5 et.) 2015 m. D. Baronas daugiausia dėmesio skyrė ypač sudėtingai, mažai tirtai temai – Vilniaus gyventojų katalikų pamaldumo raiškai XV a. Šiai temai skirtas straipsnis

„Katalikiškojo pamaldumo raiška Vilniuje XIV a. pabaigoje – XV a. viduryje“ bus paskelbtas „Bažnyčios istorijos studijose“ 2016 m. pradžioje (2,4 a.l.). Taip pat jis nagrinėjo bendrąjį Lietuvos christianizacijos procesą XIV–XV a., specialų dėmesį skirdamas Vilniui. Šiai temai skirtas straipsnis paskelbtame „Lithuanian Historical Studies“ t. 19. Taip pat buvo renkami ir spaudai rengiami Vilniaus miesto istorijos, daugiausia XVI a., šaltiniai iš Vilniaus universiteto Rankraščių skyriaus, Lietuvos Metrikos knygų ir Leonido Žilevičiaus archyvinio rinkinio, saugomo Lietuvos istorijos institute. Atrinkta ir perrašyta 3,325 a.l. šios rūšies istorijos šaltinių.

2015 m. kovo 20–21 d. Londone, Slavų ir Rytų Europos tyrimų mokykloje prie Londone universiteto įvykusioje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje D. Baronas pristatė savo tyrimą apie italų kūrimosi Lietuvoje ypatybes XVI a. antroje pusėje, kurio dėka konkrečiais duomenimis buvo išryškinta, kad Vilnius ir Gardinas buvo pagrindiniai italų migrantų traukos centrai LDK.

Perskaitė viešą pranešimą „*Kur dingo Vilniaus Perkūno šventykla ir ar įmanoma ją (vėl) surasti?*„

A. Katilius (m. darb., 0,5 et.) 2015 m. pagal individualų planą tyrinėjo Rusijos imperijos valdžios institucijų (Vilniaus generalgubernatoriaus, Vilniaus gubernatoriaus) ir bažnytinių institucijų vykdytą politiką katalikų bažnytinių brolijų uždarymo atžvilgiu. Buvo surinkti duomenys, kiek egzistavo bažnytinių brolijų Vilniaus mieste prieš jų uždarymą. Taip pat gilintasi į istoriografiją šiuo klausimu. Tyrinėjant bažnytinių brolijų uždarymą po 1863–1864 m. sukilimo numalšinimo, buvo renkama archyvinė medžiaga Lietuvos valstybės istorijos archyve. Visa surinkta istoriografinė ir dokumentinė medžiaga buvo apibendrinta parašytame planuotame straipsnyje:

„Bažnytinių brolijų uždarymas Vilniaus mieste“.

Parengtas straipsnis šiek tiek skiriasi nuo planuoto („Religinis maldingumas ir bažnytinės brolijos“), nes dėl medžiagos apimtys buvo labiau koncentruojamasi į vieną aspektą – brolijų veiklą ir jų uždarymą. Vienai iš vilniečių religinio gyvenimo formų - procesijoms - bus skirtas straipsnis 2016 m., kuriam buvo renkama medžiaga jau 2015 m.

1.3. Atliekant Vilniaus – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Lietuvos sostinės funkcijų XVII – XX a. I pusėje, ypač krizių laikotarpiais, tyrimus, nagrinėtos temos:

E. Meilus (vyresn. m. darb., 0,5 et.) Tirdamas temą „Vilniaus gyvenimas ir jo kaip sostinės funkcionavimas maskvėnų okupacijos metu“, 2015 m. rengė planuotą monografiją „Vilnius maskvėnų okupacijos metu (1655-1661 m.): buvo planuota parašyti šiuos skyrius – Įvadas, Miesto situacija prieš 1655 m., Vilniaus situacija karo su Maskva pabaigoje (1661-1667 m.), Išvados, jie iš esmės yra parašyti (išskyrus išvadas), bet 2015 m. vasaros pab. pasirodė labai svarbi temai Irinos Gerasimovos knyga „Pod vlast'iu russkogo caria. Sociokulturnaia sreda

Vil'ny v seredine XVII veka“, S.-Peterburg, 2015, 342 psl., kurią reikia aptarti ir jos skelbiamą medžiagą panaudoti monografijoje, ko nespėta padaryti dėl šaltinių rinkinio leidybinės priežiūros. Apskritai iš 14 planuotų skyrių parašyti 10, likusius reikia iš esmės pildyti ir taisyti, jų yra tik pirminiai variantai.

Išleido programoje planuotą šaltinių publikaciją:

XVII a. vidurio Maskvos okupacijos Lietuvoje šaltiniai. T. 3: 1658 ir 1663 m. Vilniaus miesto tarybos aktų knyga / parengė Algimantas Kaminskas, Milda Kvizikevičiūtė, **Elmantas Meilus**; Lietuvos istorijos institutas. – Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2015. – 292 p., [16] iliustr. lap. – Santr. angl., lenk., rus. – Bibliogr.: p. 257-260. – Asmenvardžių ir vietovardžių r-klės: p. 261-279. – ISBN 978-9955-847-44-1 (bendras), ISBN 978-9955-847-98-4

Parengė neplanuotą straipsnį „Apybraiža apie trijų sostinių (Vilniaus, Varšuvos ir Krokuvos) likimus „Tvano“ metu“, kuris bus įteiktas prof. M. Jučo 90-mečiui skirto straipsnių rinkinio redkolegijai.

G. Sliesoriūnas (m. darb., 0,25 et.). 2015 m. dirbtas planuotas darbas archyvuose ir ir biblioteko rinkta istorinė medžiaga, 2015 m. buvo tyrinėta Iždo Tribunolo veikla Vilniuje. Parengtas ir spaudai įteiktas planuotas straipsnis:

„Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Iždo Tribunolas – politinių grupuočių susidūrimų Vilniuje XVII ir XVIII a. sandūroje arena“, įteiktas prof. M. Jučo jubiliejaus pagerbimui rengiamam leidiniui.)

Taip pat parengtas ir paskelbtas neplanuotas straipsnis:

The Swedish Occupation of Vilnius and Eastern Day Battle, *Great Northern War Compendium*, vol. 1, ed. Stephen L. King, Jr., St. Louis, Missouri 63141: THGC Publishing, a division of The Historical Game Company, LLC, 2015, p. 149–158 (ISBN: 978-0-9964557-0-1 (v.1); ISBN: 978-0-9964557-7-0 (set)).

Lietuvos istorijos institute 2015 m. sausio mėn. 27 d perskaitė viešą paskaitą „Kokias valstybės sostinės funkcijas išsaugojo Vilnius XVII-XVIII amžiuose?“.

E. Gimžauskas (m. darb., 0,5 et.) Buvo tiriama tema „Vilniaus administravimas ir savivalda Pirmojo pasaulinio karo metais“. 2015 m. plėtojo Vilniaus administravimo Pirmojo pasaulinio karo metais tyrimą. Gilintasi į vietinių administravimo struktūrų raidą, vokiškosios administracinės sistemos susiformavimą bei funkcionavimą mieste, jos santykį su vietinėmis struktūromis. Nustatyta ir išryškinta schema, tiksliau, vokiečių elgsenos modelis, pagal kurį vietinės administracinės struktūros buvo likviduojamos ir įvedinėjamas grynai vokiškas okupacinis režimas. Tyrinėjimų pagrindu buvo parengtas ir perskaitytas pranešimas tarptautinėje konferencijoje Lenkijoje „Администрация города Вильно в начале германской оккупации в годы Первой мировой войны“.

Taip pat šio pranešimo pagrindu buvo parengta straipsnio pavidalo publikacija, kuri rusų kalba bus išleista Lenkijoje kaip konferencijos medžiaga (šiuo metu jau sumaketuota ir spausdinama):

Администрация города Вильно в начале германской оккупации в годы Первой мировой войны vienkartiniam leidinyje *Materialy konferencji „Wojna i Ludzie. Spoleczne aspekty I wojny światowej w Europie Wschodniej“*, Ciechanowiec, 18–19 czerwca 2015 r. (1,04 aut.

lanko).

Perskaitytas pranešimas „Švietimas Vilniuje Pirmojo pasaulinio karo metais“ 2015 m. gruodžio 15 d. LII įvykusiame seminare „Vilniaus švietimo ir demografijos istorijos problemos“.

1.4. Atliekant Vilniaus gyventojų skaičiaus ir demografinės raidos tyrimus (XVII-XX a.) nagrinėtos temos:

Urbanavičius A. (archeografas, 1,0 et.) 2015 m. tyrė ne ilgalaikėje programoje numatyta individualią temą apie Vilniaus demografinę raidą XVII- XVIII a., tačiau dėl aplinkybių, nurodytų 2013 m. programos ataskaitos pastabose, dirbo jam skirtą archeografinį darbą – perrašinėjo Vilniaus miesto pajamų ir išlaidų knygas. Perrašė 1675, 1676 m. knygas (iš viso 8,38 aut.l.). Iš perrašytų 4 knygų suformuotas internetinis išteklius „1672,1674-1676 m. mokestinių metų Vilniaus miesto pajamų ir išlaidų knygos“, patalpintas LII talpykloje:

<http://talpykla.istorija.lt/bitstream/handle/99999/2467/Saltiniai%201%20Vilniaus%20m.%20pajamu%20ir%20islaidu%20kn..pdf?sequence=1&isAllowed=y>

2016 m. numatoma šaltiniui parengti rodykles ir jomis papildžius suformuoti elektroninę šaltinio publikaciją ir paskelbti atvirai prieigai LII talpykloje.

V. Stravinskienė (m. darb., 0,5 et.)

2015 m. programos rėmuose buvo dirbta LCVA, LYA archyvuose ieškant medžiagos planiniams mokslo straipsniams, dokumentų rinkiniui. Dėmesys sukoncentruotas į Vilniaus m. švietimo, kultūrinio gyvenimo padėtį, demografinę raidą XX a., etninius santykius. Buvo rasti dokumentai Vilniaus m. istorijos tematika – atrinkta 12 dokumentų Vilniaus istorijos šaltinių rinkiniui. Parengti planuoti straipsniai:

Lietuviškos mokyklos Vilniuje: 1920–1939 m., įteikta “Istorijos” redkolegijai (apimtis – 1,25 a.l.), turėtų pasirodyti 2015 m. data.

Wspólnoty narodowo-wyznaniowe w międzywojennym Wilnie, įteikta straipsnių rinkinio „Wileńska prowincja kościelna w latach 1925–1992” redkolegijai (apimtis – 1,0 a.l.)

Dalyvauta su pranešimais 2 konferencijose, perskaitytas pranešimas programos seminare „Vilniaus miesto lietuvių mokyklos: tarp išlikimo ir asimiliacijos (1920-1939 m.). Renkant medžiagą Vilniaus m. švietimo ir kultūrinio gyvenimo temomis, papildomai koncentruotasi į Vilniuje buvusių archyvų ir kultūros vertybių likimą istorinių pervartų laikais. Šia tema perskaitytas pranešimas konferencijoje ir 3 viešos paskaitos.

1.5. Atliekant Vilniaus miesto urbanistinės ir socioekonominės raidos XIX a. – XX a. pirmojoje pusėje tyrimus, nagrinėtos temos:

V. Pugačiauskas (m. darb., 0,5 et.) Tyrimo tema „Vilniaus miesto krikščionių amatininkų cechų funkcionavimas“ rengiama monografija „Vilniaus amatininkų cechai XIX a.: korporacinės organizacijos veiklos formos ir kolektyvinė biografija“. 2015 m. parengtas knygos skyriaus „Profesinės, visuomeninės ir religinės veiklos formos“ poskyris „Vilniaus amatininkų cechų biurokratija: struktūra, funkcijos, tradicijos“. Jame analizuojami pokyčiai susiję su Rusijos amatų įstatymų pritaikymu Vilniaus miesto cechams, cechų savivaldos funkcionavimo

mechanizmai (krikščionių ir žydų cechų meistrų rinkiminiai, ketvirtiniai, kalkuliaciniai, generaliniai, ypatingieji susirinkimai, vyresniųjų meistrų funkcijos). Iš planuotų 7 monografijos skyrių parašyti 5, bendra tekstų apimtis apie 6,4 aut.l.

Parengtas ir įteiktas straipsnis „Jonas Boretis XIX a. pradžios Vilniuje: profesinė raiška ir asmeninis gyvenimas“.(0,7 a.l.)

Taip pat su bendraautoriais parengtas ir publikuotas straipsnis „Pugačiauskas V., Sarcevičius S., Valionienė O. A Reconstruction of the Paleorelief of Vilnius' Crooked City by Interdisciplinary Methods, *Lithuanian Historical Studies. Vilnius*, 2015, Nr. 19, p. 1-50. ISSN 1392-2343. (apimtis – 2, 58 a. l.)“

Parengtas ir publikuotas neplanuotas straipsnis: Vilniaus miestiečių luomas XIX a. I pusėje: žydų integracijos atvejis, *Kintančios Lietuvos visuomenė: struktūros, veikėjai, idėjos*, Vilnius, 2015, p. 282-293.

Perskaityto 3 viešos paskaitos Lietuvos istorijos institute ir Lietuvos Nacionaliniame muziejuje.

V. Jogėla (m. darb., 1,0 et. iki spalio 30 d.) Tiriant Vilniaus urbanistinę raidą, rengiama monografija „Šnipiškės XVIII a. pab. – XX a. pradžioje: raida ir struktūra“. Toliau buvo tęsiamas monografijos rašymas, papildomai renkama trūkstama medžiaga. 2015 m. buvo pildomi anksčiau parašyti monografijos skyriai: Priemiesčio urbanistinės struktūros raida (0. 8 a.l.), Šnipiškių gatvių raida (0.7 a.l.), Šnipiškių priemiesčio plytinių raida (0.5 a.l.). Parašyta apie 60 proc. monografijos teksto.

Parašytas ir išspausdintas neplanuotas straipsnis „*The Old Jewish Cemetery in the Nineteenth and Twentieth Centuries*“, *Lituanus*, 2015, vol. 61/4, p. 76-93.

Vilniaus istorijos šaltinių rinkiniui atrinko 9 dokumentus. Perskaitė viešą paskaitą.

Z. Medišauskienė (vyresn. m. darb., 0,25 et.) 2015 m. toliau gilintasi į Vilniaus gyventojų struktūros temą: nagrinėta etninė, etnokonfesinė, socialinė struktūra, šios struktūros tyrimų šaltiniai, nagrinėta esama istoriografija, turimų duomenų patikimumo problema, vykę gyventojų struktūros pokyčiai. Atliktas tyrimas apibendrintas parengtame planuotame straipsnyje:

„Vilniaus gyventojų etninė, etnokonfesinė ir socialinė struktūra: istoriografinis aspektas“ (1,0 aut.l.)

Surengtas ir moderuotas programos seminaras „Vilniaus švietimo ir demografijos istorijos problemos“.

Suorganizuotas programoje numatytas viešų paskaitų ciklas „Vilniaus skaitymai. 2015“ (2015 m. pirmasis pusmetis)

Perskaityta vieša paskaita.

V. Petronis (m. darb., 0,25 et.) 2015 metais toliau buvo rinkta su tema "Tarpkonfesiniai ir tarpetniniai santykiai Vilniaus mieste XIX amžiuje" susijusi archyvinė ir dokumentinė medžiaga. Šia tema parengtas planuotas straipsnis, pratęsiantis 2015 m. paskelbtus tyrimus:

„Religinės bendruomenės ir jų santykiai Vilniaus mieste (XIX amžiaus 2-oje pusėje)“ (Įteikta į

Lietuvos istorijos metraštyje)

Rengė medžiagą „Įdomiajai Vilniaus istorijai“.

G. Vaskela (m. darb., 0,5 et.) Tyrimo tema „Vilniaus miesto ūkinė raida Lenkijos valdymo metais“. Programos, rėmuose, 2015 metais kaupia ir analizuota medžiaga susijusi su Vilniaus miesto ūkio ir socialine raida tarpukariu. Tačiau susitelkta ne ties šia ir iki šiol neblogai išvažinėta vėže, o ties naujosios/moderniosios lietuvių tautos raidos atsilikimo, kuris Rytų Pabaltijo regione (ne tik etninėje ar istorinėje lietuvių/Lietuvos teritorijoje) šalia analogiško baltarusių atvejo daugeliu atvejų absoliutus. Šios analizės tikslas – pamėginti įvertinti lietuvių urbanizacijos pradžią (veiklesniųjų lietuvių migracijos į miestus kryptis ir parametrus). Ši analizė reikalinga planuojamam darbui (straipsniui), kuriame numatyta aptarti Vilniaus be lietuvių (alietuviškumo) problemą. Buvo tikėtasi iki 2015 m. pabaigos tokį straipsnį parašyti, nepavyko, tačiau neužilgo jis turėtų būti baigtas. Skirtingai nuo ankstesniųjų metų, tiriamoji problema darosi vos ne pagrindinė. O užtruko daugiausia statistinės medžiagos paieškos ir analizė, siekiant atlikti platų ir išsamų tyrimą. Parengta keliasdešimt statistinių duomenų lentelių, kurių bendra apimtis 2,3 a.l., taip pat dalis straipsnio teksto.

1.6. Atliekant Vilniaus, kaip sovietinės Lietuvos sostinės tyrimus, nagrinėta tema:

S. Grybkauskas (vyresn. m. darb., 0,25 et.) Vykdamas programą 2015 m. buvo rinkta archyvinė medžiaga Lietuvos ir Baltarusijos archyvuose, studijuota literatūra nacionalinėje Baltarusijos bibliotekoje. Gruodžio 3 – 10 dienomis vyko komandiruotė į Baltarusiją, Minską. Jos metu rinkta archyvinė medžiaga Baltarusijos nacionaliniame archyve iš Baltarusijos KP CK fondo – 4 P, taip pat iš sovietinės Baltarusijos statistikos valdybos fondo 20 P. Surinkta medžiaga rodo, kad sovietmečiu iš Baltarusijos darbo jėga vyko į Lietuvą, visų pirma – į Vilnių, kuris nepaisant respublikos valdžios bandymų riboti migraciją, buvo vienas svarbiausių kultūrinių ir gamybinių traukos centrų Vakarų Baltarusijos gyventojams. Pabaltijo regione matome tam tikrą pramonės plėtros ir migracijos koreliaciją trijose kaimyninėse respublikose: Lietuvoje, Latvijoje ir Baltarusijoje.

2015 m. pagal programą buvo parengtas, įteiktas ir publikuotas dokumentas Lietuvos istorijos metraštyje “Buvęs Vilniaus miesto LKP pirmasis sekretorius F. Bieliauskas: “Draugai sumanė mane sumaišyti su purvu” (LIM, 2014/2, Vilnius, 2015, p. 199-209). Ranka rusiškai rašytas, daugelyje vietų dėl pribraukymų ir taisyčių sunkiai įskaitomas LCVA archyve F. Bieliausko fonde aptiktas rankraštis puikiai atspindi miesto valdymą sovietinėje sistemoje, Vilniaus pirmojo sekretoriaus statusą ir centro (SSKP CK) funkcionierių elgseną ir intrigas sovietinės Lietuvos vadovų atžvilgiu.

Ataskaitiniais metais taip pat buvo parengtas ir *Lietuvos istorijos metraščiui* įteiktas straipsnis:

“Vilniaus valdymas sovietmečiu ir miesto LKP pirmųjų sekretorių politinis statusas” (1,3 autorinio lanko).

Šiame straipsnyje aptariamas Vilniaus partijos pirmųjų sekretorių biografijos, jų statusas respublikos nomenklatūroje bei analizuojama jo sąsaja su sovietine nacionaline politika.

Kolektyvinė monografija: V. Pugačiauskas, S. Sarcevičius, O Valionienė, *Vilniaus Kreivasis miestas* (10,5 aut.l) parengta. Šiuo metu monografija rengiama spaudai, ją išleisti numatoma 2016 m. antrame ketvirtyje.

2. uždavinys: Vilniaus miesto istorijos šaltinių paieška, tyrimai, skelbimas

Toliau buvo renkami dokumentai ir šaltiniai **Vilniaus miesto šaltinių rinkiniui**. Į šį rinkinį 2015 m. pasiūlyta: 34 XVI a. dokumentai apie Vilniaus valdymą, prekybą ir amatus, miestiečių prievoles ir nekilnojamąjį turtą, įvairių religinių bendruomenių nekilnojamąjį turtą ir pan.; 10 dokumentų iš Lietuvos (LMAVB) ir Lenkijos (Varšuva, Krokuva, Torunė) archyvų ir bibliotekų apie LDK Iždo tribunolo veiklą Vilniuje XVIII a. pradžioje; Vilniaus Visų Šventųjų bažnyčios senosios observancijos karmelitų vienuolyno 1798 m. pranešimas; 9 dokumentai apie Vilniaus priemiesčių raidą XIX a., miesto savivaldos funkcionavimą, amatus, miestiečių gyvenimo sąlygas ir pan. (LVIA, BN); 4 dokumentai apie Vilniaus gyventojų padėtį Pirmojo pasaulinio karo metu (visų tautų Vilniaus gyventojų organizacijų memorialai okupacinei valdžiai); 12 dokumentų iš LCVA ir LYA apie Vilniaus miesto įvairių tautų švietimo padėtį, lietuviškų švietimo draugijų veiklą 1923-1932 m. bei Vilniaus butų fondo situaciją XX a. 5-ame dešimtmetyje.

R. Miknys (0,25 et.) galutinai parengė spaudai – parašė likusią paaiškinimų dalį ir įvadą į publikaciją, atliko teksto mokslinę redakciją - mokslinę publikaciją - **Mykolas Römeris, Dienoraštis. 1922 m. birželio 16-oji - 1923 sausio 20-oji**. (2015 m. darbo apimtis – 15 a.l.) Parengtame tekste pristatomos politinės, visuomeninės ir kultūrinės Vilniaus, Kauno bei Lietuvos periferijos gyvenimo ypatybės (skirtumai ir panašumai), Lietuvos ir Lenkijos santykių realijos, žvelgiant per Vilniaus problemos prizmę. Šiuo metu *Dienoraščio* tomas spaudoje, pasirodys 2016 m. I-ą ketvirtį.

Išleista planuota šaltinio publikacija: **XVII a. vidurio Maskvos okupacijos Lietuvoje šaltiniai. T. 3: 1658 ir 1663 m. Vilniaus miesto tarybos aktų knyga** / parengė Algimantas Kaminskas, Milda Kvizikevičiūtė, Elmantas Meilus; Lietuvos istorijos institutas. – Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2015. – 292 p., [16] iliustr. lap. – Santr. angl., lenk., rus. – Bibliogr.: p. 257-260. – Asmenvardžių ir vietovardžių r-klės: p. 261-279. – ISBN 978-9955-847-44-1 (bendras), ISBN 978-9955-847-98-4 Leidybą finansavo LMT.

Rengiant šaltinių publikaciją „**XVII a. vidurio Maskvos okupacijos Lietuvoje šaltiniai, T. IV: Prisiekę svetimiems valdovams**“ buvo parengti šaltinio dalykiniai komentarai, dokumentų anotacijos, parašytas įvadas (E. Meilus), baigiamas rengti straipsnis apie prie dokumentų pridėtus Vilniaus miestiečių antspaudus.

Vilniaus archeologinių tyrinėjimų atlasas baigtas sudaryti. Dabar vyksta duomenų konvertavimas Lietuvos istorijos institutui įsigijus ArcGIS programinį paketą (anksčiau buvo dirbama su Global Mapper programa). Atlasas bus paskelbtas LII internetinėje svetainėje atvirai prieigai 2016 m. viduryje.

3. uždavinys: Seminarų Vilniaus miesto istorijos temomis rengimas

2015 m. gruodžio 15 d. surengtas programos seminaras „Vilniaus švietimo ir demografijos istorijos problemos“. Seminare perskaityti šie pranešimai:

Gintarė Džiaugytė, XVII-XVIII a. Vilniaus miestiečių santuoka bažnytinių metrikų šviesoje. Olga Mastianica, Kai išsilavinimas tampa galia: švietimas Vilniuje 1905-19014 metais.

Edmundas Gimžauskas, Švietimas Vilniuje Pirmojo pasaulinio karo metais.
Vitalija Stravinskienė, Vilniaus miesto lietuvių mokyklos: tarp išlikimo ir asimiliacijos (1920-1939 m.)

Diskusijose pasisakė V. Pugačiauskas, J. Sarcevičienė, V. Petronis, Z. Medišauskienė.

Programoje buvo planuota surengti du seminarus, skirtus demografinėms ir švietimo problemoms. Tačiau seminarui numatytu laiku nepavykus sukviesti daugiau Vilniaus gyventojų demografiją tiriančių mokslininkų (jų yra vienetai), buvo išklaustyta tik vienas pranešimas demografijos tema. Po pranešimo diskutuota Vilniaus miesto gyventojų demografinių tyrimų šaltinių klausimu, pastebėta tokių šaltinių stoka XVII-XVIII amžiuje ir esančių šaltinių ribotumas, neleidžiantis atlikti pilnaverčių demografinių tyrimų. Pastebėta, kad šių problemų nebelieka XIX a., pakitus metrikų knygų pobūdžiui, nepalyginamai daugiau jų išlikus, todėl demografiniai tyrimai remiantis XIX a. ir vėlesnių amžių šaltiniais būtų žymiai iškalbingesni. Tačiau nėra tokius tyrimus atliekančių mokslininkų.

4 uždavinys: Tęstinio leidinio „Miestų praeitis“ leidyba

2014 m. sukomplektuotas „Miestų praeitis“ 4 numeris, buvo pateikta paraiška leidinio leidybai į Lituaniistikos plėtros programos IX kvietimą. Tačiau leidinys finansavimo negavo.

5 uždavinys. Žinių apie Vilniaus praeitį populiarinimas.

1) Populiarių leidinių rengimas:

Rinkta medžiaga „Įdomiajai Vilniaus istorijai“: atrinkta medžiaga apie vilniečių laisvalaikį ir kasdieninį gyvenimą Vilniuje XIX a. antroje pusėje – XX a. pradžioje, miesto sanitarijos ir buities problemas, miesto plėtrą. Rinkiniui parengta 11 tekstų, dar 2 straipsniai užsakyti autoriams ne programos vykdytojams.

Antologijai „Vilnius amžininkų akimis“ atrinkti A. Gene (XIX a. II-a pusė) tekstas ir 1969 m. šveicarų žurnalisto įspūdžiai apie Vilnių. Nuo 2012 m. antologijai atrinkta 15 įvairios apimtios tekstų iš XVII-XX a. Didžiausia tekstų dalis iš XIX-XX a. pradžios (iki Pirmojo pasaulinio karo imtinai), kol kas stokojama tekstų iš XVIII a., tarpukario Vilniaus ir sovietinio Vilniaus, nors pastarasis laikmetis ne toks aktualus, atsižvelgiant į tai, kad pastaruoju metu pasirodo vis daugiau atsiminimų, kuriuose įvairiais aspektais atsispindi gyvenimas Vilniuje sovietmečiu. 2016 m. dėmesys bus kreipiamas į minėtus laikotarpius, siekiant kiek įmanoma tolygiau išdėstyti medžiagą. 2016 m. taip pat bus atliekamas atrinktų tekstų vertimas daugiausia Programos dalyvių jėgomis. Iki metų pabaigos tikimasi rinkinį parengti.

Abu leidiniai bus išleisti tik suradus finansavimą. Kaip žinia, ilgalaikėms programoms skirtos lėšos tik darbo užmokesčiui (su socialinio draudimo įmokomis), finansavimas jokiai kitai veiklai nenumatytas. Todėl, kai rinkiniai bus parengti, bus ieškoma finansavimo – privataus rėmimo.

2) Paskaitų ciklas visuomenei:

2015 m. buvo tęsiamos viešos paskaitos iš Vilniaus istorijos „Vilniaus skaitymai. 2015“. 2015 m. sausio – birželio mėn. perskaityta 11 paskaitų (paskaitų sąrašą žr. Ataskaitos 5 dalyje).

Apie sklaidą daugiau žr. Ataskaitos 5 dalyje.

4. PUBLIKUOTI MOKSLINIŲ TYRIMŲ REZULTATAI

Pateikite per programos ataskaitinį laikotarpį paskelbtų mokslinių tyrimų rezultatų (įskaitant monografijas ir kt.) bibliografinį sąrašą su internetinės prieigos (jei tokia yra) nuorodomis. Biomedicinos, fizinių, technologijos ir žemės ūkio mokslų sričių programų vykdytojai pateikia tik monografijų ir periodiniuose mokslo leidiniuose, turinčiuose cituojamumo rodiklį (Impact Factor) „Thomson Reuters Web of Knowledge“ duomenų bazėje publikuotų straipsnių bibliografinius aprašus, patentus.

Šaltinių publikacijos:

XVII a. vidurio Maskvos okupacijos Lietuvoje šaltiniai. T. 3: 1658 ir 1663 m. Vilniaus miesto tarybos aktų knyga / parengė Algimantas Kaminskas, Milda Kvizikevičiūtė, Elmantas Meilus; Lietuvos istorijos institutas. – Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2015. – 292 p., [16] iliustr. lap. – Santr. angl., lenk., rus. – Bibliogr.: p. 257-260. – Asmenvardžių ir vietovardžių r-klės: p. 261-279. – ISBN 978-9955-847-44-1 (bendras), ISBN 978-9955-847-98-4

Acta primae Visitationis diocesis Vilnensis anno Domini 1522 peractae. Vilniaus Kapitulos archyvo Liber Iib atkūrimas / sudarė, parengė S. C. Rowell. Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2015. – LXXIX, 290 p.: iliustr., faks. – (Historiae Lituaniae fontes minores: HLFM / Lietuvos istorijos institutas; redakcinė kolegija: Mintautas Čiurinskas... [et al.] ; 8). - Tekstas liet., lot.; dalis gretut. teksto liet., angl.. – Bibliogr. išnašose ir p. 278– 288. ISBN 978-609-8183-09-2 (publikacija vėluoja, pasirodys su 2015 m. data I-ą 2016 m. ketvirtį)

Straipsniai:

D. Baronas, „Didaktinis Petro Skargos požiūris į rusėnus“, in: *Petras Skarga ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kultūra*, parengė M. Čiurinskas (serija: *Senoji Lietuvos Literatūra*, 35–36), Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2013, p. 217–238 (ISSN 1822-3656). [Kaip už įteiktą atsiskaityta 2013 m. ataskaitoje, bet leidinys išėjo tik 2015 m., nors su 2013 m. data]

D. Baronas, Christians in late pagan, and pagans in early Christian Lithuania: fourteenth–fifteenth centuries, *Lithuanian Historical Studies*, 2014, vol. 19, p. 51–81. ISSN 1392-2343. http://talpykla.istorija.lt/bitstream/handle/99999/1260/Lithuanian%20historical%20studies%2019_51-81.pdf?sequence=1&isAllowed=y

E. Gimžauskas, Institutions for the Administration of Vilnius at the Beginning of the German Occupation during the First World War, *Lithuanian historical studies*. 2014, Vilnius, 2015, vol. 19, p. 135 – 174. ISSN 1392-2343. http://talpykla.istorija.lt/bitstream/handle/99999/1263/Lithuanian%20historical%20studies%2019_135-174.pdf?sequence=1&isAllowed=y

S. Grybkauskas, „Buves Vilniaus miesto LKP komiteto pirmasis sekretorius F. Bieliauskas: „Draugai užsimanė mane sumaišyti su purvu“, *Lietuvos istorijos metraštis*, 2014–2, Vilnius, 2015, p. 199–209.

http://talpykla.istorija.lt/bitstream/handle/99999/1298/LIM%202014-2_199-209.pdf?sequence=1&isAllowed=y

V. Jogėla, The Old Jewish Cemetery in the Nineteenth and Twentieth Centuries, *Lituanus*, 2015, vol. 61, no 4, p. 76-93. ISSN 0024-5089

R. Jonaitis, Moda в Вильнюсе в конце XIII – начале XV в. по данным могильника на улице Бокшто // «Археология и история Пскова и Псковской земли. 60». Pskovas, 2015, p. 385-390. ISSN 2304-0076

I. Karplūnaitė, Realizacija 3D skanavimo в археологии на примере бытовой керамики Католического района Вильнюса // «Археология и история Пскова и Псковской земли. 60». Pskovas, 2015, p. 391-394. ISSN 2304-0076

V. Petronis, Religinės bendruomenės ir jų santykiai Vilniaus mieste (XIX amžiaus 5-6 dešimtmečiais), *Lietuvos istorijos metraštis 2014/2*. Vilnius, 2015, p. 155-174. ISSN 0202-3342
http://talpykla.istorija.lt/bitstream/handle/99999/1296/LIM%202014-2_155-174.pdf?sequence=1&isAllowed=y

V. Pugačiauskas, Vilniaus amatininkų cechų „biurokratija“: struktūra, funkcijos, tradicijos, *Lietuvos istorijos metraštis 2014/1*, Vilnius, 2015, p. 47–66. ISSN 0202-3342
http://talpykla.istorija.lt/bitstream/handle/99999/1279/LIM%202014-1_47-66.pdf?sequence=1&isAllowed=y

V. Pugačiauskas, S. Sarcevičius, O. Valionienė, A reconstruction of the paleorelief of Vilnius, crooked city by interdisciplinary methods, *Lithuanian historical studies 19*, 2014, Vilnius, 2015, p. 1-50. ISSN 1392-2343.
http://talpykla.istorija.lt/bitstream/handle/99999/1259/Lithuanian%20historical%20studies%2019_1-50.pdf?sequence=1&isAllowed=y

V. Pugačiauskas, Vilniaus miestiečių luomas XIX a. I pusėje: žydų integracijos atvejis, *Kintančios Lietuvos visuomenė: struktūros, veikėjai, idėjos*, Vilnius, 2015, p. 282-293.

G. Sliesoriūnas, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Vyriausiasis Tribunolas Vilniuje XVII ir XVIII amžių sandūroje – politinės kovos arena, *XVIII amžiaus studijos*, t. 2: *Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė. Valstybė. Kultūra. Edukacija*, sud. R. Šmigelskytė-Stukienė, Vilnius: LII leidykla, 2015, p. 250–275 (ISBN 978-9955-847-94-6; ISSN 2351-6968).

G. Sliesoriūnas, The Swedish Occupation of Vilnius and Eastern Day Battle, *Great Northern War Compendium*, vol. 1, ed. Stephen L. King, Jr., St. Louis, Missouri 63141: THGC Publishing, a division of The Historical Game Company, LLC, 2015, p. 149–158 (ISBN: 978-0-9964557-0-1 (v.1); ISBN: 978-0-9964557-7-0 (set))

Valionienė O. Lietuvos miestų sakralinės erdvės struktūra Viduramžiais ir Naujaisiais laikais, *Lietuvos istorijos metraštis*, 2014/2. Vilnius, 2015, p. 5-34. ISSN 0202-3342.
http://talpykla.istorija.lt/bitstream/handle/99999/1291/LIM%202014-2_5-34.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Elektroninis išteklis: „1672, 1674-1676 mokesčių metų Vilniaus miesto pajamų ir išlaidų

knygos“ (386 psl.)

<http://talpykla.istorija.lt/bitstream/handle/99999/2467/Saltiniai%201%20Vilniaus%20m.%20pajamu%20ir%20islaidu%20kn..pdf?sequence=1&isAllowed=y>

5. REZULTATŲ SKLAIDA

Pateikite per programos ataskaitinį laikotarpį panaudotų rezultatų viešinimo ir populiarinimo priemonių sąrašą (tai, kas nepateikta „5. Publikuoti mokslinių tyrimų rezultatai“). Pateikite tikslius sklaidos priemonių bibliografinius ar kitokius duomenis (pvz., konferencijos pavadinimas, pobūdis (tarptautinė, Lietuvos, mokslinė, populiarinimo ar kt.) vieta, laikas, dalyvių skaičius ir kt.).

Pranešimai konferencijose:

Baronas D., 2015 m. kovo mėn. 20–21 d., Londone, UCL School of Slavonic and East European Studies (SSEES) tarptautinėje konferencijoje “Microhistories: Social and Cultural Relations in the Grand Duchy of Lithuania (1387–1795)” perskaitytas pranešimas: “Italians in Lithuania in the Second Half of the Sixteenth Century: Integration and Assimilation” (pranešimo komentaras prie D. Barono darbų 2015 m. ataskaitos);

Gimžauskas E., tarptautinėje konferencijoje „Wojna i Ludzie. Społeczne aspekty I wojny światowej w Europie Wschodniej“, įvykusioje 2015 m. birželio 18 – 19 d. Lenkijoje, Ciechanoviece skaitytas pranešimas „Администрация города Вильно в начале германской оккупации в годы Первой мировой войны“;

Jonaitis R., 2015 m. balandžio 14 – 16 d. Pskove (Rusija) tarptautiniame seminare „Археология и история Пскова и Псковской земли“ perskaitytas pranešimas: „Палеодемография Русского конца Вильнюса в конце 13 – начале 15 в.“;

Jonaitis R., 2015 m. rugsėjo 16 – 19 d. Kameneco Podolėje (Ukraina) tarptautinėje konferencijoje „Україна і Велике князівство Литовське в XIV – XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини у загальноєвропейському вимірі“ perskaitytas pranešimas: Головные венчики как индикатор миграционного пути в 13-14 вв. через Киев в Литву“ (tyrimų Vilniuje, Bokšto gatvėje, pagrindu);

Kaplūnaitė I. 2015 m. balandžio 14 – 16 d. Pskove (Rusija) tarptautiniame seminare „Археология и история Пскова и Псковской земли“ perskaitytas pranešimas „Локализация торговых мест Вильнюса в четырнадцатом-шестнадцатом веках“;

Kaplūnaitė I. 2015 m. rugsėjo 16 – 19 d. Kameneco Podolėje (Ukraina) tarptautinėje konferencijoje „Україна і Велике князівство Литовське в XIV – XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини у загальноєвропейському вимірі“ perskaitytas pranešimas „Роль Немецкого города в Вильнюсе во второй половине четырнадцатого века“;

Kaplūnaitė I., Jonaitis R., 2015 m. spalio 23 – 25 d. Liepenėje (Latvija) tarptautiniame Baltijos archeologijos (BASE) seminare „Public archaeology: The interplay of past and present in the

global contemporary world“ perskaitytas pranešimas „Presenting the multi-ethnic Vilnius heritage to the public: case study from the excavations in Bokštas Street” (bendraautorė G. Motuzaitė-Matuzevičiūtė-Keen);

Sarcevičius S., Valionienė O., Michelevičius D. 2015 05 21 d. konferencija „Naujausi archeologiniai tyrinėjimai Vilniaus pilių teritorijoje ir greta jos“ perskaitytas pranešimas „Vilnia ir Vilniaus pilys – senvagės lokalizavimo problemos“. Renginio organizatorius Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato direkcija;

Sarcevičius S., 2015 09 16 – 19, IV tarptautinė konferencijoje Ukrainoje, Podolės Kamenecė, „Україна і Велике князівство Литовське в XIV – XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини у загальноєвропейському вимірі“ perskaitytas pranešimas „*Методи ідентифікації продукції кирпичників середньовекового Вільнюса по прикладу костёла Св. Николая*“;

V. Stravinskienė, 2015 m. spalio 18–21 d. Balstogėje (Lenkija) tarptautinėje konferencijoje “Od Vixdum Poloniae unitas do Totus tuus Polaniae populus. Wileńska prowincja kościelna w latach 1925–1992“ perskaitytas pranešimas „Wspólnoty narodowo-wyznaniowe w międzywojennym Wilnie“;

V. Stravinskienė, 2015 m. rugsėjo 16–17 d. Varšuvoje (Lenkija) tarptautinėje konferencijoje „Archiwa Polski i Europy: wspólne dziedzictwo – różne doświadczenia“ perskaitytas pranešimas „Władza sowiecka i archiwa Wilna: trudny okres (1939–1941, 1944–1945)“;

G. Vaitkevičius, 2015.12.07, Poltava (Ukraina), plenarinis pranešimas seminare „Šiuolaikiniai archeologinės keramikos fiksavimo metodai (Vilniaus keramikos pavyzdžiu)“;

Valionienė O., 2015 09 16-19 d., Podolės Kamenecė (Ukraina) IV tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Україна і Велике князівство Литовське в XIV – XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини у загальноєвропейському вимірі“ perskaitytas pranešimas „Развитие пространственной структуры Вильнюса во второй половине XIII – первой половине XVI вв.“.

Populiarinio veikla:

Paskaitų ciklas „Vilniaus skaitymai. 2015“:

1. *Įvadas į Vilniaus amatų istoriją* (Agnius Urbanavičius, 2015.01.13)
2. *Kokias valstybės sostinės funkcijas išsaugojo Vilnius XVII-XVIII amžiuje?* (Gintautas Sliesoriūnas, 2015.01.27)
3. *Amatininkų cechai XIX a. Vilniuje: viduramžių tradicijos agonija* (Virgilijus Pugačiauskas, 2015.02.10.)
4. *XIX a. I-osios pusės kariniai įtvirtinimai Vilniaus centre: paskirtis, statyba, eksploatacija* (Virgilijus Pugačiauskas, 2015.02.24)
5. *Lietuvių kalba Vilniaus mokyklose XX a. pradžioje* (Olga Mastianica, 2015.03.10.)
6. *Vilniečių draugijinis gyvenimas XX a. pradžioje* (Zita Medišauskienė, 2015. 03.24)
7. *Kova už Vilnių („Vilniaus sapnai“)* (Dangiras Mačiulis, 2015. 04.07.)
8. *Vilniaus erdvės raida iki XVI a. vidurio* (Oksana Valionienė, 2015. 04.21.)
9. *Vilniaus plytininkai, arba ką gali pasakyti plyta* (Saulius Sarcevičius, 2015. 05.05.)

10. *Vilniaus posesijų raida XVII-XVIII a.* (M. Klovas, E. Meilus, O. Valionienė, 2015. 05.19.)

11. *Kur dingio Vilniaus Perkūno šventykla ir ar įmanoma ją (vėl) surasti?* (Darius Baronas, 2015. 06.02.)

V. Jogėla, Kultūros istorijos vakarai. Lietuvos nacionalinis muziejus. Paskaita „Šnipiškės XIX amžiuje“ 2015 vasario 5 d.;

R. Jonaitis, Vilniaus mokytojų namuose skaityta viešoji paskaita „Stačiatikiškoji Vilniaus christianizacija XIII-XV amžiuje“;

R. Jonaitis, Kultūros istorijos vakarai. Lietuvos nacionalinis muziejus. Paskaita „Ankstyvoji Vilniaus christianizacija kapinyno Bokšto gatvėje duomenimis“. 2015 m. spalio 29 d.;

Kaplūnaitė I., Jonaitis R. Interviu žurnalui „Liaudies kultūra“, 2015 m. Nr. 5. Straipsnis „Rusėnų miestas Vilniuje pagal naujausius archeologinius tyrimus“ (parengtas M. Matulevičiaus);

E. Meilus, 2015.08.28 Tele 3 laidoje *Vilnius gyvai*, pasakojo apie Žaliojo tilto istoriją iki XIX a.;

E. Meilus, 2015.08.10, Žinių radijuje pasakojo apie 1655.08.08 mūšį prie Žaliojo tilto;

E. Meilus, 2015.04.20, Vilniaus savivaldybėje gidams skaitė paskaitą apie Vilnių „Tvano“ metu;

V. Pugačiauskas, Kultūros istorijos vakarai. Lietuvos nacionalinis muziejus. Paskaita „Vilniaus priemiesčiai ir turgavietės XIX a. I pusėje“, 2015 gruodžio 10 d.;

V. Stravinskienė, pranešimas „Vilniaus kultūros vertybės: Lenkijos atstovų žvilgsnis į VU biblioteką (1944–1948 m.)“, M. Mažvydo draugijos susirinkime, VU, 2015 m. gegužės 6 d.;

V. Stravinskienė, vieša paskaita „Tarp Lietuvos ir Lenkijos: Vilniaus kultūros vertybių klausimas 1944–1947 m.“, MA Vrublevskių biblioteka, 2015 m. vasario 12 d.; transliuota per Lietuvos radijo laidą „Gyvoji istorija“ 2015 m. kovo 20 d.;

V. Stravinskienė, pranešimas apie Vilniaus kultūros vertybes per Lietuvos radijo „Santaros“ programą, 2015 m. vasario 24 d.

Santrumpos:

LII – Lietuvos istorijos institutas

LKMA – Lietuvių katalikų mokslo akademija

LMAVB – Lietuvos Mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka

LMT – Lietuvos mokslo taryba

LVIA – Lietuvos valstybės istorijos archyvas

LCVA- Lietuvos centrinis valstybės archyvas

LYA – Lietuvos ypatingasis archyvas

BN – Biblioteka Narodowa (Tautinė biblioteka, Varšuva)

6. PASTABOS APIE PROGRAMOS VYKDYMO EIGĄ

Pateikite pastabas (jei tokių turite) dėl programos vykdymo pasikeitimų, vykdymo problemų, naujų aplinkybių ir kt.

2015 m. programos vykdymo problemos liko tos pačios, kaip ir minėtos 2013 bei 2014 m. ataskaitose.

Programos vykdytojas V. Jogėla nepraėjo atestacijos, jo darbo sutartis Lietuvos istorijos institute nebuvo pratęsta, todėl nuo 2015 m. spalio 30 d. jis nebedirba programoje.

Programą vykdančios institucijos vadovas

_____

(parašas)

Rimantas Miknys
(vardas, pavardė)